

Imagine All the People

Copyright ©1999 Fabien Ouaki; translation ©1999 Anne Benson;
The Global Community and The Need for Universal Responsibility © Tenzin
Gyatso, the Fourteenth Dalai Lama 1990

Copyright © 2024 Editura For You

Toate drepturile asupra versiunii în limba română aparțin Editurii For You.

Reproducerea integrală sau parțială,
sub orice formă, a textului din această carte este posibilă
numai cu acordul prealabil al Editurii For You.

Redactare: Iuliana Leonti
Design copertă: Răzvan Mera
Tehnoredactare: Stelian Bigan

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Bstan-'dzin-rgya-mtsho, Dalai Lama XIV

**Imaginează-ți că toți oamenii... : conversație cu Dalai Lama despre bani,
politică și viața așa cum ar putea fi / Sanctitatea Sa al 14-lea Dalai Lama
și Fabien Ouaki în colaborare cu Anne Benson; trad. din lb. engleză
de Ana-Maria Datcu. - București: For You, 2025**

Index

ISBN 978-606-639-773-5

I. Ouaki, Fabien

II. Benson, Anne

III. Datcu, Ana-Maria (trad.)

29

Sanctitatea Sa al 14-lea
DALAI LAMA
și FABIEN OUAKI
în colaborare cu ANNE BENSON

Imaginează-ți că toți oamenii...

Conversație cu Dalai Lama despre
bani, politică și viața așa cum ar putea fi

Traducere din limba engleză
de Ana-Maria Datcu

Cuprins

Prolog / 5

Putere și valori / 13

Comunitatea globală / 39

Economie și altruism / 63

O cale de mijloc / 93

A trăi și a muri / 113

Mintea și miracolele / 153

Epilog / 191

Anexă / Comunitatea globală
și nevoia responsabilitate universală / 194

Glosar / 225

Despre autori / 235

interioară. Politețurile nu prea au loc în vocabularul Sanctității Sale. Am început imediat.

Între 10 și 16 iulie 1995, Anne, Lhakdor și eu am petrecut câte două ore minunate în fiecare zi cu Dalai Lama. În fiecare seară, Anne transcria casetele din ziua respectivă, comparându-le cu notele lui Lhakdor din ziua următoare. Curiozitatea mea profundă față de viață, atracția mea pentru budismul tibetan și respectul pentru Dalai Lama mi-au oferit inspirație pe parcursul acestor interviuri cu Sanctitatea Sa. Sper ca sentimentul de spontaneitate și bucurie, de reflecție și surpriză care a răsărit în timpul acestor interviuri să iasă din nou la suprafață în cartea *Imaginează-ți că toți oamenii...*

Putere și valori

Fabien: Sanctitatea Voastră, credeți că este posibilă introducerea unui sistem de legi bazat pe principiul budist al interdependenței, care ar fi mai în armonie cu natura umană, precum și cu societatea modernă și globală? Este posibil să se creeze astfel de legi fără a se face referire la o anumită religie sau filosofie?

Dalai Lama: Din punct de vedere budist, legile sunt o creație umană. Dar există sisteme diferite. Unele sisteme protejează în mod deliberat un sistem bazat pe un partid unic – mă gândesc la legile instituite de regimurile totalitare, în special de comunism. Astfel de sisteme juridice sunt împotriva naturii umane și, personal, cred că sunt greșite. În țările democratice, legile sunt create tot de om, dar scopul lor este de a proteja drepturile și valorile ființelor umane. În general, consider că legile ar trebui să servească drept linii directoare pentru utilizarea adecvată a inițiativei, creativității și abilităților umane.

Fabien: Credeți că democrația ajută legile să evolueze în acest fel?

Dalai Lama: Da. În țările democratice, sistemele juridice ar trebui să funcționeze în acest fel și, în general, așa și este. Însă aceste legi contrazic în mod particular principiul budist al interdependenței, deoarece nu includ „drepturi democratice“ pentru mediul înconjurător și domeniul animalelor. Majoritatea sistemelor juridice se referă doar la drepturile omului și nu iau în considerare drepturile animalelor sau ale altor ființe care împart planeta cu noi. Legile care protejează drepturile și valorile umane și indică modalitățile adecvate de utilizare a capacității umane nu sunt în contradicție cu karma sau cauzalitatea – nu în sensul occidental, în care aceleași cauze au aceleași efecte, ci în sensul budist, în care fiecare efect provine dintr-o cauză care trebuie, de asemenea, luată în considerare.

În realitate, problema este că pentru majoritatea oamenilor „puternici“ există o diferență între principiul legii și aplicarea lui. Aproape toate sistemele juridice condamnă uciderea. Această idee se întâlnește în majoritatea țărilor din lume. Dar, în practică, oamenii puternici tratează omorul așa cum tratează minciuna: pentru politicieni, minciunile mici sunt interzise, dar minciunile mari sunt acceptate. Pentru un budist, aceasta este o contradicție foarte evidentă. Același lucru este valabil și pentru ucidere. Atunci când un om disperat ucide o altă persoană, acest mic act este definit ca fiind o crimă. Este greșit. Dar omul care ucide sau dă ordin să ucidă mii de oameni este un erou! Ce trist...

Majoritatea sistemelor religioase condamnă crima, violul și furtul. În opinia mea, principiile religioase se bazează pe atitudini și sentimente umane naturale. Funcția lor esențială este de a inspira ființele umane să dezvolte calități umane de bază. Astfel, pare logic ca majoritatea legilor să fie în concordanță cu principiile karmei pozitive. Dar, pentru ca atât legile religioase, cât și cele laice să se conformeze principiilor de interdependență, trebuie să le lărgim perspectiva pentru a include protecția mediului și tărâmul animalelor. Acesta este modul în care putem aplica viziunea budistă a interdependenței la o viziune mai largă asupra legii și ordinii.

Fabien: Dar banii? Au banii o putere intrinsecă? Dispunem de mijloace pentru a-i controla, așa cum facem cu legile? Sunt banii un servitor al unor motivații superioare ori au devenit un zeu?

Dalai Lama: Permiteți-mi să spun următorul lucru: banii sunt buni. Sunt importanți. Fără bani, supraviețuirea zilnică – ca să nu mai vorbim despre dezvoltarea ulterioară – este imposibilă. Așadar, nici măcar nu punem la îndoială importanța lor. În același timp, este greșit să considerăm banii un zeu sau o substanță înzestrată cu o anumită putere proprie. A crede că banii sunt totul și că doar având mulți bani toate problemele noastre vor fi rezolvate constituie o greșală gravă.

În abordarea budistă, fericirea lumească se bazează pe ceea ce noi numim cele patru excelențe: Dharma,

bogația, nirvana și satisfacția. Nirvana, sau eliberarea de suferință, este scopul suprem. Satisfacția obținută în urma unei vieți temporale reușite este doar un scop trecător. Învățăturile sunt mijloacele pentru a atinge libertatea interioară supremă, în timp ce banii și bogăția facilitează fericirea lumească, satisfacția temporară. Se depune un efort pentru a obține ceea ce este pozitiv pentru toate ființele. În acest scop, trebuie să se acorde atenție atât scopurilor ultime, cât și celor temporare. Bunăstarea și banii fac parte din cea de-a doua categorie. De fapt, textele budiste menționează fructificarea a opt calități, inclusiv bogăția, sănătatea și faima, care definesc o existență umană „norocoasă“.

Totuși, pentru a te bucura chiar și de o fericire temporară, trebuie să ai mai întâi liniște sufletească. Urmează sănătatea, apoi prietenii buni și apoi banii, în această ordine, deși, desigur, toate cele patru aspecte sunt legate între ele. De exemplu, atunci când a trebuit să fugim din Tibet, prioritatea a fost să ne salvăm viața. A nu avea bani a fost ceva secundar. Dacă cineva este în viață, e întotdeauna posibil să își facă prieteni și să câștige bani. Pacea sufletească trebuie să se afle pe primul loc. Pacea sufletească atrage, în general, prosperitatea. Cu siguranță că cineva care are o minte liniștită își va folosi banii în mod înțelept.

Gândirea este cheia. Dacă ceva ar trebui să fie considerat un zeu, ca să spunem așa, acel ceva ar fi gândirea, nu banii. O minte sănătoasă, pozitivă este cea mai presantă prioritate. Dar dacă ar fi să inversăm ordinea acestor

priorități, ce s-ar întâmpla? Mi-e greu să îmi imaginez cum o persoană cu o mare avere, dar cu o stare proastă de sănătate, fără prieteni și fără liniște sufletească ar putea să se simtă măcar puțin fericită.

Fabien: Dar mulți oameni trăiesc așa.

Dalai Lama: Da, mai ales oamenii bogați ca dumneavoastră! Și atunci alcoolul devine cel mai bun prieten al lor, nu-i așa? În cele din urmă, averea li se epuizează și sănătatea li se strică. De aceea, cineva care își însușește liniștea sufletească, dar nu și celelalte trei elemente, poate totuși să supraviețuiască și să fie fericit, chiar și cu o stare de sănătate precară. Numai pacea interioară poate fi suficientă pentru a defini fericirea. Urmând aceeași logică, dacă ești în pace, sănătos și înconjurat de prieteni de încredere, cu siguranță poți supraviețui și fără bani. Dar inversați situația și observați ce se întâmplă: dacă cineva are doar bani și nu are celelalte trei elemente, atunci nu are decât probleme. Acesta este modul în care văd eu lucrurile.

Fabien: Bine, dar atunci cum vă explicați importanța pe care a căpătat-o în lumea modernă acumularea de bani? Pentru mine, sistemul economic actual nu este merit să-i facă pe oameni fericiți – singurul său scop este de a face mai mulți bani, de a produce mai multă bogăție.

Dalai Lama: Aduceți în discuție un punct esențial. Este un principiu general acceptat în Occident că, pentru

ca economia unei țări să fie sănătoasă, produsul național brut trebuie să crească în fiecare an. Dacă acesta scade, toată lumea intră în panică. Dar nu este în neregulă. Mai devreme sau mai târziu, va trebui să schimbăm acest concept arhaic.

Practic, îmi bazez propunerea de a rezolva această problemă pe decalajul uriaș care separă țările nordice de cele sudice. În Europa și în alte țări există un surplus de producție, în timp ce locuitorii din sudul lumii mor de foame. Ieri, BBC a anunțat că în Somalia 1 copil din 4 moare de foame. Este îngrozitor! Și în India există mulți oameni săraci.

Totuși, trebuie să recunosc că am văzut cerșetori chiar și în Occident! Am fost în Graz, în Austria. Am observat un om sărac care stătea pe o bancă în fața hotelului în care eram cazat. A doua zi dimineață, când m-am uitat afară, era tot acolo. Dormea pe bancă.

M-am simțit foarte prost. Mâncasem un mic dejun bun, iar el a plecat flămând. I-am trimis omului niște lapte și pâine prin intermediul gărzii mele de corp. Acesta a aflat că bietul om era șomer și nu avea casă. Un cerșetor în Occident. Este destul de trist. Dar aici, în India, există sute de mii de cerșetori.

Fabien: Dar care este punctul dumneavoastră de vedere, ca budist, despre bani? Am auzit că nu vă atingeți de bani.

Dalai Lama: De ce nu? Bineînțeles că ating bani!

Fabien: Dar am observat că nu deschideți plicurile cu donații.

Dalai Lama: Asta pentru că le dau biroului meu să se ocupe de ele. Eu pot atinge bani. Jurămintele unui călugăr budist prevăd în mod clar că nu trebuie să se atingă de aur. Acest lucru este interzis. Dar, conform practicii bodhisattva, atunci când cineva îți oferă aur cu inima sinceră, dacă refuzi să-l atingi, acea persoană poate fi dezamăgită. În astfel de circumstanțe, chiar și unui călugăr îi este permis să atingă aurul. Semnificația acestui jurământ este de a reduce atașamentul.

Același lucru este valabil și pentru haine. De exemplu, haina unui călugăr este unul dintre cele 13 articole, inclusiv bolul de cerșit, toiagul și acoperământul, pe care acesta le poate considera ca fiind ale sale. Dacă se întâmplă să am haine în plus – bineînțeles că am mai multe –, le pot folosi, dar nu am voie să le consider „ale mele”. Trebuie să le consider ca aparținând starețului meu sau altcuiva. Aceste reguli ajută la reducerea atașamentului. Un călugăr nu are voie să pretindă că este proprietarul a nimic, cu excepția acestor 13 articole. El trebuie să mențină întotdeauna atitudinea de tipul „Acest lucru nu-mi aparține. Îl folosesc doar pentru a-i servi pe alții”.

Astfel de reguli se aplică exclusiv călugărilor și călugărițelor, nu tuturor budiștilor. Jurămintele pe care le facem în ziua când devenim călugări implică trei transformări: o schimbare de atitudine, o schimbare de nume și o schimbare de haine. Deoarece, începând din această